

Forskningsprojektet Offentliga tjänsteinköp och regional näringslivsutveckling

Projektet har bedrivits vid Institutet för Näringslivsforskning 2009–2011 och har resulterat i en uppsats:

Elinder, Mikael och Henrik Jordahl (2011), "Political Preferences and Public Sector Outsourcing". IFN Working Paper nr 877, Institutet för Näringslivsforskning, Stockholm.

Uppsatsen har för närvarande status "Revise and Resubmit" hos den nationalekonomiska tidskriften *European Journal of Political Economy*.

Sammanfattning

Den politiska debatten om privata alternativ inom vården, skolan och omsorgen kan stundtals vara både hätsk och ideologiskt laddad. Med detta i åtanke kan det tyckas överraskande att nationalekonomer länge har försökt ge en ekonomisk förklaring till den offentliga sektorns outsourcing i form av så kallade transaktionskostnader. Denna studie visar att politiska preferenser ger en bättre förklaring till varför vissa kommuner förlitar sig mer på outsourcing än vad andra kommuner gör.

Studien bygger på ett nytt datamaterial som har samlats in med hjälp av SCB där outsourcing av 23 olika offentliga tjänster observeras mellan 1998 och 2006 i landets 290 kommuner. Kommunernas användning av outsourcing har ökat från år till år och för samma tjänster finns det dessutom stora variationer i outsourcing mellan olika kommuner. Båda observationerna motsäger den rena transaktionskostnadsmodellen. Enligt detta ekonomiska synsätt är det oproblematiskt att skriva kontrakt om enklare tjänster som sophämtning medan mer komplicerade tjänster som kriminalvård är förknippade med betydligt större kontraktsproblem. Att köpa in sophämtning men driva fängelser i egen regi framstår då som ett rationellt val för politiska beslutsfattare. Att Sverige har fått allt fler "blå" kommuner där allianspartierna samlar en majoritet framstår som en mer trolig förklaring till den ökade outsourcingen i kommunerna.

Studien använder likheter och skillnader mellan förskola och grundskola för att avgöra hur politiska preferenser påverkar outsourcing i offentlig sektor. Medan förskola och grundskola rent kontraktsmässigt uppvisar stora likheter såg lagstiftningen för dessa tjänster väldigt olika ut mellan 1992 och 2006. Under den perioden fick kommunerna välja själva hur mycket de skulle förlita sig på outsourcing inom förskolan medan friskolesystemet innebar att motsvarande beslut i grundskolan låg i föräldrarnas händer. Det visar sig att politiska majoriteter och preferenser spelar betydligt större roll inom förskolan än inom grundskolan.

Därmed stämmer de empiriska resultaten bäst överens med teoretiska modeller där de politiska besluten återspeglar de styrande politikernas preferenser. Andra teoretiska modeller får inget stöd. Förutom transaktionskostnadsmodellen gäller detta även modeller som betonar politisk konkurrens och modeller där politikerna använder kommunens egen personal för att vinna val.